

راهنمای برگزاری هفته اطلاع رسانی مهار مقاومت میکروبی در سال ۱۴۰۳

World AMR Awareness Week (WAAW 2024)

پدیده مقاومت میکروبی از سوی سازمان جهانی بهداشت به عنوان یکی از ۱۰ تهدید اصلی سلامت مطرح شده است. از استراتژیهای اصلی برای مقابله با این معضل می توان به آموزش و فرهنگ سازی جوامع در ارتباط با پرهیز از مصرف خودسرانه آنتی بیوتیک ها و بهبود و تقویت موازین بهداشت و سلامت همگانی اشاره نمود. سایر استراتژیهای توصیه شده عبارتند از: پیشگیری از انتقال عفونت در سطح جامعه و در حین ارائه خدمات بهداشتی-درمانی، تقویت نظامهای مراقبت در زمینه پایش میزان مقاومت میکروبی و میزان مصرف داروهای آنتی میکروبیال، بهینه سازی مصرف داروهای ضد میکروبی و حمایت از تحقیقات کاربردی.

به منظور تقویت برنامه های آموزش و اطلاع رسانی، از سوی مراجع بین المللی، هر ساله تاریخ ۱۸ الی ۲۴ نوامبر (در سال جاری از ۲۸ آبان لغایت ۴ آذر) به عنوان هفته جهانی اطلاع رسانی در زمینه مقاومت میکروبی اعلام شده است.

در کشور افزایش موارد مقاومت در برخی از ارگانیسم های دارای اولویت دیده شده است. براساس گزارش GLASS^۱ ۲۰۲۲، از بین ۶۳ کشور که میزان مصرف آنتی بیوتیک خود را به سازمان جهانی بهداشت گزارش داده اند، کشور ایران بیشترین میزان مصرف را داشته و روند مصرف در سه سال اخیر رو به افزایش بوده است. براساس یافته های نظام مراقبت آزمایشگاهی مقاومت میکروبی در کشور، میزان مقاومت E.coli به سفالوسپورین نسل سوم و چهارم (ESBL-E.coli) رو به افزایش و در سال ۱۴۰۱، ۶۶٪ (متوسط جهانی بین ۲۰ تا ۶۰٪ و در منطقه EMRO ۶۶٪). این رقم در مورد استافیلوکوک مقاوم به متی سیلین (MRSA) در کشور ۳۶٪ که متوسط جهانی آن بین ۱۵ تا ۴۵٪ و در منطقه EMRO ۵۳٪ گزارش شده است. علاوه بر آن میزانهای بالایی از مقاومت آسینتوباکتر (۹۲٪)، سودومونا (۶۰٪) و کلبسیلا (۵۶٪) به گروه کارباپنم گزارش شده است. با توجه به اینکه این آنتی بیوتیک به گروه watch^۲ تعلق دارد، این میزان مقاومت بشدت نگران کننده است.

این کمپین با هماهنگی معاونت بهداشت (مرکز مدیریت بیماریهای واگیر، دفتر آموزش و ارتقاء سلامت، مرکز، مرکز سلامت محیط و کار)، سازمان غذا و دارو، معاونت درمان، آزمایشگاه مرجع سلامت، سازمان دامپزشکی کشور، دفتر سلامت و تندرستی وزارت آموزش و پرورش، مرکز تحقیقات مقاومت میکروبی و تجویز منطقی آنتی بیوتیک دانشگاه تهران، مرکز تحقیقات بیماریهای عفونی و عفونت بیمارستانی دانشگاه اصفهان، روابط عمومی وزارت بهداشت و دفتر نمایندگی سازمان جهانی بهداشت در کشور تنظیم شده است.

اهداف کمپین: افزایش آگاهی و حساس سازی جمعیت عمومی و گروه های حرفه ای خاص در زمینه مهار مقاومت میکروبی، از طریق پرهیز از تجویز، توزیع و مصرف بی رویه (بدون تجویز پزشک) داروهای ضد میکروبی و رعایت اصول پیشگیری از انتقال بیماریها

گروه های هدف:

- شاغلین و دانشجویان رشته های مرتبط بهداشتی درمانی (داروسازان، پزشکان، دندانپزشکان، پرستاران، دامپزشکان، علوم آزمایشگاهی، شاغلین در مراکز بهداشتی درمانی، بهورزان، رابطین بهداشت و ...)

^۱Global Antimicrobial Resistance and Use Surveillance System

^۲ سازمان جهانی بهداشت آنتی بیوتیک ها را بر حسب احتمال ایجاد مقاومت به سه دسته اصلی watch، access و reserve کرده، توصیه میکند که بیشتر آنتی بیوتیکهای تجویز شده از گروه access باشند.

- کشاورزان و دامداران
- جمعیت عمومی (دانش آموزان و والدین به عنوان مصرف کننده، مراجعین مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت، کارمندان و کارگران در محیط کار، افراد تحت پوشش رابطین بهداشت،)

شعار کمپین: برای کمپین سال جاری، سازمان جهانی بهداشت سعی نموده که با استفاده از داستان افرادی که درگیر عفونت‌های مقاوم به درمان بوده‌اند، جنبه ملموس تری از موضوع مقاومت میکروبی را برای مخاطبان ایجاد کند. شعار پیشنهادی این سازمان از زبان فرد درگیر مقاومت میکروبی با این جمله بیان میشود: Antimicrobial Resistance is invisible, but I am not. این شعار به این صورت در کشور بومی سازی شده: برای گروه هدف جمعیت عمومی، دامداران و کشاورزان:

- میکروبهای مقاوم به دارو قابل دیدن نیستند ولی مبتلایان به آنها قابل مشاهده‌اند.
- با پرهیز از مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها، از مقاوم شدن میکروبها جلوگیری کنیم.
- برای گروه هدف شاغلین رشته‌های مرتبط بهداشتی/درمانی:
- میکروبهای مقاوم به دارو قابل دیدن نیستند ولی مبتلایان به آنها قابل مشاهده‌اند.
- با پرهیز از تجویز غیرمنطقی آنتی‌بیوتیک‌ها، از مقاوم شدن میکروبها جلوگیری کنیم.

پیام‌های کوتاه پیشنهادی:

- برای حفظ اثربخشی آنتی‌بیوتیک‌ها، آموزش دهید، حمایت بجوید و اکنون اقدام کنید. (ویژه شاغلین و دانشجویان حرفه های بهداشتی درمانی، دامپزشکی و کارشناسان بخشهای مرتبط)
- برای حفظ داروهای ضد میکروبی همگام و متحد شویم.
- استفاده صحیح و به جا از آنتی بیوتیک ها یک مسئولیت همگانی است، از درمان خودسرانه با آنتی بیوتیک ها خودداری نمایید.
- آنتی بیوتیک‌ها، داروهای ضد ویروسی، ضد قارچ و ضد انگل را فقط با دستور پزشک مصرف کنید.
- آنتی بیوتیک‌های باقیمانده در منزل را به اطرافیان خود تجویز نکنید.
- آنتی بیوتیک‌ها قادر به درمان سرماخوردگی، کرونا و آنفلوانزا نیستند.
- شستشوی منظم دست ها با آب و صابون می‌تواند از گسترش عفونت‌ها بخصوص میکروب‌های مقاوم به درمان پیشگیری نماید.
- با رعایت اصول پیشگیری و واکسیناسیون به موقع از گسترش میکروبهای مقاوم جلوگیری کنیم.
- استفاده خودسرانه و نادرست از داروهای ضد میکروبی عامل اصلی بروز مقاومت میکروبی میباشد .
- در مصرف آنتی بیوتیک‌ها احتیاط کنید! بگذارید آنتی بیوتیک ها همچنان اثر بخش باشند.
- هرگز آنتی بیوتیک ها را بدون تجویز پزشک مصرف نکنید.
- مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها در جمعیت دمی، مساوی با مقاومت میکروبی در انسان است.

- میکروب‌های مقاوم بین انسان، دام و محیط زیست در حرکتند. مراقب باشید

رسانه‌های طراحی شده:

طرح پوستر و استند: طرح واحد کشوری با استفاده از الگوی سازمان جهانی بهداشت طراحی شده از طریق سایت icdc.behdasht.gov.ir در اختیار دانشگاه‌های علوم پزشکی قرار خواهد گرفت. دانشگاه‌ها می‌توانند لوگوی خود را به طرح اضافه نموده اقدام به چاپ کنند.

طرح اینفوگارت جهت استفاده رابطین بهداشت: متعاقبا در سایتهای icdc.behdasht.gov.ir و iec.behdasht.gov.ir بارگزاری خواهد شد.

محتوی آموزشی جمعیت عمومی:

۱. <https://icdc.behdasht.gov.ir/Microbial-resistance-week>
۲. <https://icdc.behdasht.gov.ir/Microbial-resistance-info>
۳. <https://icdc.behdasht.gov.ir/film/%D8%B5%D9%81%D8%AD%D9%87:2>

متعاقبا محتوی بیشتر در سامانه icdc.behdasht.gov.ir بارگزاری خواهد شد

منابع کاربردی سازمان جهانی بهداشت برای کارشناسان و اساتید:

- سامانه گزارش سازمان جهانی بهداشت از وضعیت مقاومت میکروبی و مصرف آنتی بیوتیک ها:

https://worldhealthorg.shinyapps.io/glass-dashboard/_w_bed13097/#!/home

- سامانه سازمان جهانی بهداشت در مورد کمپین سال جاری:

<https://www.who.int/campaigns/world-amr-awareness-week>

- سامانه منطقه مدیترانه شرقی سازمان جهانی بهداشت در مورد کمپین سال جاری

<https://www.emro.who.int/world-antimicrobial-awareness-week/2024/index.html>

اقدامات پیشنهادی:

- استفاده از رنگ آبی به عنوان نماد برنامه جهانی مقاومت میکروبی در طی هفته، بویژه در حین مراسم برنامه ریزی شده. (استفاده از رنگ آبی در پوشش، نصب روبان آبی (به این صورت) روی لباس، رنگ آمیزی یا نورپردازی فضاهای محل برگزاری و یا مراکز عمومی و ...)
- جلب مشارکت بیمارانی که سابقه ابتلا به یک عفونت مقاوم به درمان داشته‌اند در همایش‌ها، سخنرانیها، برنامه‌های جامعه محور و شنیدن تجربیات آنها

- برقراری ارتباط با سایر معاونتها (دارو و غذا، درمان، فرهنگی دانشجویی، ...) و سازمانهای ذینفع از قبیل اداره کل دامپزشکی، آموزش و پرورش، نظام پزشکی و..... جهت فعالیتهای مرتبط با اطلاع رسانی در زمینه مقاومت میکروبی در این هفته و نیز استمرار آتی این فعالیتهای
- بازآموزی رابطین بهداشت در سطح جامعه و محیطهای کار و فعال سازی آنان جهت انتقال پیام در این زمینه (متعاقبا محتوی آموزشی بصورت اینفوگرافیک، جهت انتشار از طریق شبکه مجازی در اختیار قرار خواهد گرفت) (متنی که برای رابطین تهیه شده را هم پیوست میکنم)
- برگزاری وبینار و نشستهای خبری با حضور مسئولین عالی رتبه استانی
- اجرای مسابقات نقاشی/ نمایشی/ طراحی روزنامه ویژه دانش آموزان
- برگزاری کنفرانس توسط اساتید یا دانشجویان علاقمند در هر یک از بیمارستانهای آموزشی با معرفی کتاب AWaRe سازمان جهانی بهداشت و اپلیکیشن first line به عنوان راهنمای درمان برای پزشکان و دندانپزشکان، لینک راهنما: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-MHP-HPS-EML-2023.04>
- ترغیب انجمنهای دانشجویی به اجرای برنامه در این زمینه طی هفته
- استفاده از سالنهای انتظار بیمارستانها، داروخانهها و مراکز بهداشتی درمانی جهت پخش مداوم کلیپ های موجود (لینک سوم از محتوی آموزشی) برای مراجعین
- نصب پوستر، استند و بنر آموزشی مطابق طراحی ارائه شده در بیمارستانها، مراکز بهداشتی درمانی و داروخانهها در این زمینه
- اجرای برنامه های جامعه محور نظیر پیاده روی، سخنرانی، مسابقه و ... با استفاده از رنگ آبی به عنوان مشخصه برنامه جهانی مهار مقاومت میکروبی
- برگزاری مسابقات علمی و سخنرانی دانشجویی در بین دانشجویان رشته های بهداشتی درمانی، در زمینه های مهار مقاومت میکروبی، مصرف منطقی آنتی بیوتیک و اصول پیشگیری و کنترل عفونت در حین ارائه خدمات سلامت
- استفاده از ظرفیت شبکه های استانی صدا و سیما و نیز فضاهای شهرداری جهت اطلاع رسانی
- برگزاری کارگاههای آموزشی مقاومت میکروبی برای پزشکان و سایر شاغلین حرف پزشکی
- چاپ پوستر و تراکت و پمفلت و توزیع در گروههای هدف
- تحلیل وضعیت موجود با انجام مطالعات مرتبط
- آموزش و توانمندسازی کارکنان نظام سلامت
- مصاحبه با بیماران مبتلا به مقاومت آنتی بیوتیک و انتشار در رسانه های جمعی و شبکه های اجتماعی
- تبلیغات محیطی سطح شهر
- آموزش در مدارس
- پایش و ارزشیابی برنامه
- مستندسازی درس آموخته ها